

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه تصویب موارد حذف، اصلاح و الحاق به اساسنامه، مقاله‌نامه و آیین‌نامه کلی کنفرانسها، مجامع و سایر جلسات اتحادیه بین‌المللی مخابرات طی کنفرانس سران مختار (آنتالیا - ۲۰۰۶، «۱۳۸۵ هجری شمسی»)»

چکیده

هفدهمین کنفرانس سران مختار اتحادیه بین‌المللی مخابرات در پاییز سال ۱۳۸۵ شمسی در آنتالیای ترکیه برگزار شد و در چند مورد، اصلاحاتی مختصر و صوری در اساسنامه، مقاله‌نامه و آیین‌نامه‌های کلی برگزاری اجلاس و همایش‌های اتحادیه بین‌المللی مخابرات، اعمال گردید که مورد تأیید نمایندگان اعزامی از سوی دولت جمهوری اسلامی ایران واقع شد و اینک پس از تصویب دولت، ضروری است روال قانونی خود را در مجلس طی کند.

۱. اهداف لایحه

ایجاد زمینه قانونی ادامه فعالیت و مشارکت فعال نمایندگان تام‌الاختیار ایران، وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات و همکارانشان در این وزارتخانه، در اتحادیه بین‌المللی مخابرات، به‌ویژه در هجدهمین کنفرانس سران مختار اتحادیه بین‌المللی مخابرات که در پاییز امسال (۱۳۸۹ شمسی) در کشور مکزیک برگزار می‌شود و به‌خصوص در برهه حاضر، حضور منطقی ایران در هجدهمین کنفرانس سران مختار اتحادیه بین‌المللی مخابرات، به سبب تمایل ایران برای نامزدی (کاندیداتوری) و گزینش در هیئت مقرراتگذاری رادیویی که سه نفر از ۱۲ نفر عضو آن، از منطقه آسیا / استرالیا انتخاب می‌شوند.

۲. ذینفعان لایحه

ذینفعان این لایحه عبارتند از:

- هیئت دولت و در آن میان: وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات و امور خارجه، به‌منظور دفاع از حقوق حاکمیت ملی در اتحادیه بین‌المللی مخابرات به‌عنوان آژانس فنی سازمان ملل متحد در عرصه استانداردهای فناوری‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات.
- فعالان بخش مخابرات و فناوری‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات کشور.

۳. لزوم قانونگذاری

اگرچه وزیر وقت ارتباطات و فناوری اطلاعات و همکارانشان، در آخرین اجلاس کنفرانس سران مختار اتحادیه که در پاییز سال ۲۰۰۶ در آنتالیا ترکیه برگزار شده بود، موارد اصلاحی در اساسنامه، مقاله‌نامه و آیین‌نامه‌های کلی برگزاری اجلاس و همایش‌های اتحادیه بین‌المللی مخابرات را امضا کردند، اما تأیید و تصویب آنها توسط مجلس شورای اسلامی ایران را شرط پذیرش نهایی آنها از سوی ایران اعلام کرده بودند.

بنابراین بدون تصویب این موارد از سوی مجلس شورای اسلامی ایران و بدون اعلام رسمی پذیرش آنها از سوی دولت ایران به اتحادیه، هیئت نمایندگی ایران در هجدهمین اجلاس کنفرانس سران مختار اتحادیه بین‌المللی مخابرات، فاقد پشتیبانی قانونی خواهد بود و قطعاً به اهداف مذکور دست نخواهد یافت.

۴. سابقه قانونی

اتحادیه بین‌المللی مخابرات یکی از مؤسسات تخصصی سازمان ملل است که به مسائل پیرامون تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات مبادرت می‌نماید. این سازمان از حدود یکصد و چهل و پنج سال پیش به هماهنگ‌سازی ارسال پرتوهای رادیویی، تلاش برای توسعه زیرساخت‌های مخابراتی و... پرداخته است. این سازمان امروزه دارای ارکان مختلفی است که بالاترین تصمیم‌گیرنده در آن کنفرانس سران مختار می‌باشد که چارچوب حقوقی فعالیت این سازمان و اسناد مؤسس آن و تغییر در این اسناد از طریق آن تعیین می‌شود.

۵. نتایج ارزیابی

وضعیت عضویت ایران در اتحادیه بین‌المللی مخابرات

کنفرانس سران مختار که اعضای آن، مقامات عالی رتبه دولت و مسئولان و متولیان مخابرات، ارتباطات و فناوری اطلاعات در کشورهای عضو اتحادیه بین‌المللی مخابرات هستند، بالاترین و در نتیجه، مهمترین سطح سازمانی این اتحادیه را تشکیل می‌دهد. به این ترتیب، اتحادیه بین‌المللی مخابرات، سازمانی بین‌الدولی است، متشکل از ۱۹۱ دولت، اما همچنین یکی از آژانس‌های فنی سازمان ملل متحد است که بیش از ۳ برابر اعضای دولتی‌اش، نهاد فنی - علمی - پژوهشی از همه بخش‌های مخابرات، ارتباطات و فناوری اطلاعات کشورها، در آن، عضویت دارند. هدف اصلی اتحادیه بین‌المللی مخابرات، ترویج ارتباطات و تسهیل قابلیت بهره‌داری شبکه‌ها در کشورهای عضو و سرعت بخشیدن به توسعه همه انواع مخابرات و ارتباطات در جهان است. این اتحادیه، در ۲۷ اردیبهشت‌ماه سال ۱۲۴۴ خورشیدی، برابر با ۱۷ می ۱۸۶۵ میلادی، با نام «اتحادیه بین‌المللی تلگراف» با هدف هماهنگ‌سازی اتصال متقابل شبکه‌های تلگراف تأسیس شد و ۲۰ سال بعد، دولت وقت ایران نیز به دلیل ذینفع بودن در پروژه عبور خط تلگراف انگلستان - هندوستان از خاک ایران، به عضویت آن درآمد.

یکی از مواردی که کنفرانس سران مختار در خصوص آن تصمیم می‌گیرد اصلاحاتی است که اساسنامه و اسناد سازمان شامل مقاله‌نامه‌ها و آیین‌نامه‌های مربوط به کنفرانس‌ها، مجامع و سایر جلسات اتحادیه صورت می‌پذیرد که به دلیل رشد روزافزون تکنولوژی‌های ارتباطی در سال‌های ۲۰۰۶، ۲۰۰۲، ۱۹۹۴، ۱۹۹۸، ۱۹۹۲ و ۱۹۸۹ مورد تصویب کنفرانس سران مختار قرار گرفته است. جمهوری اسلامی ایران در سال‌های اخیر به اصلاحات نیس ۱۹۸۹، ژنو ۱۹۹۲، کیوتو ۱۹۹۴، مینیاپولیس ۱۹۹۸ و مراکش ۲۰۰۲ پیوسته است. متن حاضر اصلاحاتی است که در سال ۲۰۰۶ در کنفرانس سران مختار در آنتالیا مورد تصویب قرار گرفت. اکنون حدود یک دهه است که ایران، دارای دو نوع عضویت در اتحادیه است:

• نوع اول و تاریخی رابطه ایران با اتحادیه بین‌المللی مخابرات، «عضویت دولتی» است که وظایف و اختیارات آن با وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات است.

• نوع دوم رابطه ایرانیان با اتحادیه، «عضویت بخشی» است که در حال حاضر، این نوع عضویت فقط از آن شرکت مخابرات ایران است و احتمالاً در سال‌های آتی، نهادهای دیگری از بخش‌های مخابرات، ارتباطات و فناوری اطلاعات ایران، به لحاظ اهمیت کار در اتحادیه، به عضویت آن در خواهند آمد.

در حالی که وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، در همه ارکان اتحادیه، به‌ویژه کنفرانس سران مختار، فعالیت می‌کند، شرکت مخابرات ایران، بجز در کنفرانس سران مختار و شورا، در بقیه ارکان اتحادیه می‌تواند فعال باشد.

انواع دگرگونی‌های اعمال شده در اساسنامه، مقاله‌نامه و آیین‌نامه‌های کلی برگزاری اجلاس و همایش‌های اتحادیه بین‌المللی مخابرات

موضوع لایحه مورد بحث، دگرگونی‌هایی در اساسنامه، مقاله‌نامه و آیین‌نامه‌های کلی برگزاری اجلاس و همایش‌های اتحادیه بین‌المللی مخابرات است

لایحه مورد بحث، از سه بخش تشکیل شده است:

- **بخش اول:** موارد حذف، اصلاح و الحاق عباراتی در متن اساسنامه اتحادیه،
- **بخش دوم:** موارد حذف، اصلاح و الحاق عباراتی در متن مقاله‌نامه،
- **بخش سوم:** موارد حذف، اصلاح و الحاق عباراتی در متن آیین‌نامه‌های کلی اتحادیه.

همه موارد حک و اصلاح و الحاق و جابجایی مواد در متون مذکور، مربوط است به پردازش‌های تشکیل جلسه‌های اتحادیه، گزینش مدیران اتحادیه و بخش‌های سه‌گانه استانداردسازی آن، به‌علاوه پردازش‌های گزینش نمایندگانی برای عضویت در هیئت مقررات‌گذاری ارتباطات رادیویی در سطح جهان و تعیین نقش اتحادیه در زمامداری اینترنت، پیگیری برنامه‌های اجلاس جهانی درباره جامعه اطلاعات، راهکارهای کاهش شکاف دیجیتالی در جهان، سازوکارهای دخالت دادن فعالیت جامعه‌های مدنی در کار اتحادیه، مبارزه با هرزنامه‌ها و هرزنامه‌نویسی و ارتقای سطح امنیت رایاسپهر. موارد مذکور، پس از هماهنگی‌هایی که با کلیه اعضا صورت گرفته، در راستای بهکرد اداره اتحادیه و بهینه‌سازی عملکردش، تهیه و تدوین شده‌اند.

دولت جمهوری اسلامی ایران در گذشته در پیوستن به اصلاحات و الحاقات فوق‌الذکر حق شرطی به‌ترتیب زیر برای خود قائل بوده است که در این اصلاحات نیامده است. دلیل آن تکرار و این عدم تکرار معلوم نمی‌باشد حق شرط ایران بدین ترتیب بوده است:

حق شرط‌های دولت جمهوری اسلامی ایران

الف) دولت جمهوری اسلامی ایران برای خود حقوق زیر را محفوظ می‌دارد:

۱. انجام هرگونه اقدامی که لازم بداند یا برای محافظت از حقوق و منافعش ضروری باشد، در صورتی‌که سایر اعضا به هر نحوی از انحاء مفاد اساسنامه و مقاله‌نامه فعلی اتحادیه بین‌المللی مخابرات (مراکش - ۲۰۰۲) یا ضمیمه یا پروتکل‌ها و مقررات منضم بدان را نادیده بگیرند (رعایت ننمایند).

۲. حفاظت از منافعش در صورتی‌که برخی از کشورهای عضو، در پرداخت هزینه‌های اتحادیه مشارکت ننمایند یا اینکه حق شرط سایر کشورهای عضو، خدمات مخابراتی جمهوری اسلامی ایران را به مخاطره بیاندازد.

۳. عدم تعهد به هریک از بندهای اساسنامه و مقاله‌نامه اتحادیه بین‌المللی مخابرات (مراکش - ۲۰۰۲) که ممکن است به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر حق حاکمیت جمهوری اسلامی ایران تأثیر بگذارد و مغایر قانون اساسی، قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران باشد.

۴. ارائه هر نوع حق شرط یا بیانیه دیگر تا زمانی که اساسنامه و مقاله‌نامه اتحادیه بین‌المللی مخابرات (مراکش - ۲۰۰۲) به تصویب برسد.

ب) امضا و تصویب مصوبات نهایی کنفرانس سران مختار (مراکش - ۲۰۰۲) توسط دولت جمهوری اسلامی ایران، برای کشور عضو (ITU) تحت نام «اسرائیل» معتبر نبوده و به هیچ‌وجه به منزله به رسمیت شناختن آن به‌وسیله دولت جمهوری اسلامی ایران نخواهد بود.

ج) دولت جمهوری اسلامی ایران اعلام می‌دارد که به‌علت نبودن بندی در اساسنامه و مقاله‌نامه جهت تعریف روابط بین یک کشور عضو و اعضای بخش (ITU) که تحت اختیار کشور عضو نیستند، در صورت بروز اختلاف بین دولت جمهوری

اسلامی ایران و اعضای بخش (ITU)، دولت جمهوری اسلامی ایران این حق را برای خود محفوظ می‌دارد که مفاد ماده (۱۵۶) اساسنامه را برای رفع اختلاف به وجود آمده، اعمال نماید.

درخصوص تاریخ لازم‌الاجرا شدن اصلاحات نیز باید در نظر داشت که در این‌گونه موافقتنامه‌ها که براساس سند اصلی اصلاحات برای همه لازم‌الاجرا خواهد بود تمهیدی اندیشه شود که منجر به نقض اصول قانون اساسی نشود، چه اینکه در همین اصلاحیه نیز ذکر شده که اصلاحیه از سال ۲۰۰۸ برای همه لازم‌الاجراست، این درحالی است که اکنون ۲ سال از آن زمان گذشته است و به نظر می‌آید که موافقتنامه برای دولت جمهوری اسلامی ایران نیز لازم‌الاجرا بوده است، مگر آنکه دولت ایران در زمان الحاق به موافقتنامه اصلی (اساسنامه) چنین حق شرطی برای خود قائل شده است، که البته نشانی از آن در دست نیست.

جمع‌بندی

موارد دگرگونی‌های اعمال شده در اساسنامه، مقاوله‌نامه و آیین‌نامه‌های کلی برگزاری اجلاس و همایش‌های اتحادیه بین‌المللی مخابرات، جزئی‌اند، لکن تأیید آنها از سوی کشورهای عضو، مهم است، زیرا شرط ادامه همکاری‌ها در سطح بین‌المللی و مشارکت در فرآیند تصمیم‌گیری‌های هجدهمین کنفرانس سران مختار اتحادیه بین‌المللی مخابرات است. هجدهمین کنفرانس سران مختار اتحادیه بین‌المللی مخابرات در پاییز سال جاری (۱۳۸۹) در کشور مکزیک برگزار خواهد شد و نمایندگانی از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، در آن شرکت خواهند کرد و اهمیت تأیید و تصویب قانونی موارد مورد بحث، در این است که موارد مندرج در لایحه، تعیین‌کننده روال و شیوه برگزاری اجلاس جهانی مذکور و مشارکت ایران در فرآیند تصمیم‌گیری‌های آن است.

لازم به ذکر است در موارد این‌چنینی که بررسی اصلاحات سال‌های مختلف ابهامات بسیاری را ایجاد می‌نماید پیشنهاد می‌شود که متن اصلی با اصلاحاتی که اکنون لازم‌الاجراست به‌عنوان ضمیمه آورده شود که امکان بررسی و اظهارنظر برای نمایندگان محترم بهتر فراهم باشد.